

Høgere utdanning i Distrikts-Norge

KRONIKK

Margrete Haugum
Seniorforsker,
Trøndelag Forskning
og Utvikling

Andelen av innbyggerne med høgere utdanning er viktig for utviklingen i et område. I mange små samfunn har det ikke vært tradisjon å ta høgere utdanning, primært fordi næringslivet i området ikke har krevd dette. Når næringslivet i distriktene skal utvikles, er høgere utdanning en viktig faktor. Hvordan kan distriktene konkurrere om de høgt utdannede, og hvordan kan de heve kompetanse hos innbyggerne hvis høgere utdanning blir mer sentralisert slik Stjernøutvalget anbefaler?

Stjernøutvalget som vurderte strukturen i høgere utdanning, påpekte behovet for å redusere antall høgskoler for å kunne opprettholde solide fagmiljø og kvalitativ god opplæring. Selv om Stjernøutvalget ikke er politisk behandlet, har det lagt føringer for noen av høgskolene. Høgskolen i Tromsø er slått sammen med Universitetet i Tromsø, og Høgskolen i Akershus og Høgskolen i Oslo kunn gjorde nylig sin sammenslåing og i andre regioner har man begynt på avklaringsprosesser.

Ungdommer som er ferdig med videregående skole og skal velge høgere utdanning, er mobil og vil gjerne flytte på seg. Søkertallene forteller at de store byene er populære studiesteder. Distriktenes utfordring til denne gruppen er å være attraktiv, slik at ungdommene som reiste ut og tok høgere utdanning kan tenke seg å flytte hjem. Distriktene må evne å ta i mot disse høgt utdannede. Det handler om å la dem slippe til i arbeidsmarkedet. Kanskje er det slik at man skal ansette noen som er overkvalifisert fordi søkeren gjerne vil bo på stedet. Skal distriktene utvikles, må de tørre å slippe til personer med høgere utdanning og annen fagbakgrunn enn de som er der fra før.

Voksne studenter er en annen gruppe som ønsker høgere utdanning. Som et ledd i å øke kompetansen i distriktene, vil utdanning av voksne være mer effektivt fordi det vil heve kompetansen til de som allerede er mer eller mindre bofast i distriktet. For denne gruppen er sentraliseringen av høgere utdanning en hindring. Voksne studenter er ofte bofaste og har liten mulighet for å reise til byene for å ta utdanning.

Høgere utdanning tilpasset voksne studenter må tilbys der hvor de befinner seg og deres livssituasjon. De er ofte etablert med hus, familie

Skal distriktene utvikles, må de tørre å slippe til personer med høgere utdanning og annen fagbakgrunn enn de som er der fra før.

og kanskje jobb. Studietilbudet må tilpasses denne virkeligheten. Her ligger det et mulighetsrom for utdanningstilbyderne å lage studier som i størst mulig grad er tilpasset voksne studenters livssituasjon.

Studier til voksne studenter kan være både heltids og deltidsstudier. Hvis høgskolene i tiden framover blir mer og mer sentralisert, må disse fagmiljøene flyttes ut til der hvor studentene er, enten gjennom en fysisk forflytning eller med hjelp av ulike former for kommunikasjonsteknologi. I dag finnes ulike former for desentralisert utdanning, nettstudier, sanntids nettundervisning, samlingsbaserte studier. Dette er former som kan videreutvikles og kombineres for å gi et best mulig tilbud til flest mulig potensielle studenter. Ulike fag setter forskjellige krav til pedagogisk og praktisk gjennomføring av studier utenfor høgskolens lokaler. Dette gir rom for å utvikle gode opplegg for høgskoler som klarer å ta i bruk de mulighetene som finnes.

Motivasjonen og behovet for å ta høgere utdanning hos voksne er forskjellig. Dette må gjenspeile den pedagogiske og praktiske formen studiene legges opp på. Det forventes en økning av antallet voksne studenter framover, men utdanningstilbydernes incentiver for å tilby høgere utdanning utenfor campus er små. I tillegg har ikke utdanningstilbyderne i stor nok grad tatt i bruk de mulighetene som moderne kommunikasjonsteknologi representerer. Noen studenter kan være godt fortrolig med et nettbasert tilbud, mens andre har behov for tettere kontakt med fagpersoner og medstudenter.

Skreddersøm av faglige, pedagogiske og praktiske opplegg tilpasset ulike studier og ulike studentgrupper er en mulig tilnærming til å øke kompetansen i distriktsnorge. Dette er et mulighetsrom for utdanningstilbydere som klarer å tenke nytt, ta i bruk moderne kommunikasjonsmuligheter og som har ambisjoner ut over campus. Tilrettelegging av høgere utdanning, spesielt for voksne studenter som bor i distriktene, er god distriktspolitikk.

